

Pintér Lajos

Márciusi havas jegyzetek

57 éve születtem, 1953. március 20-án. Bár a családnk évszázadokra visszamenően csongrádi, én Szegeden születtem, mert édesanyám veszélyeztetett terhes volt, és terhességében elkerült a szegedi klinikára.

Nem tudom, milyen idő volt 1953. március végén, április elején, amikor édesanyámat kiengedték a kórházból.

Most, mikor e sorokat írom, 2010-ben, megkergült a tavasz és esik a hó.

57 éve biztosan szikrázó napsütés volt, és vidám tavaszi szelek futkostak a Csongrád-nagyréti belvizek fölött.

Anyai nagyszüleim itt, a Csongrád-nagyrértben laktak, Csernus nagyapám ott volt híres bolgárkertész. Édesanyám a nagyréti iskolában volt pályakezdő, tanyai tanító.

Újszülöttként oda érkeztem meg én is Szegedről. A nagyréti határában a tanyaiak küldöttsége várt bennünket. Anyámat és újszülött fiát, és gondolom, a büszke apát. Nézzék, a fiam – mondogatta volt biztosan édesapám.

Egy frissen sütött kenyeret hoztak és adtak át édesanyámnak a tanyaiak, a nagyréti határában ezzel köszöntötték, ezzel várták vissza.

Kenyerrel, „élettel” köszöntötték az új életet. Nem tudom, milyen új vagy sok évszázados szokás szerint.

Ezért kell Móra Ferenc, hogy az ily gyönyörű, emberi történeteket megírja. Ezért született világra egykoron Móra, hogy az ily emberi történetek ne maradjanak szó nélkül. És kellene az új Móra Ferencek erre a világra, hogy elmondják szép, új, emberi történeteiket.

Ezért születtem én is a világra, ezért bömböltem egy hófehér pólóban 1953 márciusában, hogy legyen, aki majdan elmeséli, frissen sütött kenyérral vártak engem, élettel az új életet egykoron a nagyrétiak.

* * *

Általános iskolában is ott kezdtem, a nagyrértben. De később bekerültem a városba, a híres csongrádi Kossuth Lajos iskolába.

Az alsó tagozatosok nem a főépületben voltak, hanem a Templom utca felőli alsó épületekben. Ott volt a mi osztálytermünk is. Akkor nekünk az volt az éden, mai szemmel biztosan salétromos, alacsony mennyezetű, kis termeknek látnám őket.

A Templom utca felől, kívül, osztályunk falán kis tábla állt. Hogy ebben az épületben lakott toborzókörútján Kossuth Lajos.

És közöttünk, kis belsővárosi kubikosgyerekek és városi gyerekek között ha valakinek volt már akkor is érzéke a történelemhez és történelmi emlékezethez, annak nagyot dobbant a szíve: itt, ezeken a tereken, ahol most mi dolgozatainkat körmöljük, vagy ahol rossz dolgozatainkért épp kapjuk a körmöst, egykoron itt pihente ki fáradalmaait Kossuth Lajos! És büszkén dobbant a szívünk.

A mostani megemlékezés arra is emlékeztet valamennyiünket, amit mi már akkor is tudtunk, kisdiaokok, hogy Kossuth nem egyedül járt Csongrádon, vele volt az 1848-as forradalom és szabadságharc Petőfi mellett legnagyobb írója, írótanúja, Jókai Mór is. A gyémánttollú Jókai Móric.

* * *

Ha jól emlékezem, 1976-ban jártam az írószövetség küldöttjeként Belgrádban. Feleségem is velem volt. Általában az írószövetség klubjában üldögéltünk, beszélgettünk, tolmácsunk, a világhírű író, Danilo Kiš társaságában. Danilo Kiš magyar, montenegrói, szerb és zsidó vérből és agyagból keverte a Jóisten, gyönyörűen beszélt magyarul, és a széteső Jugoszlávia utolsó írójának vallotta magát.

Egyszer azonban Danilo Kiš nélkül sétálgattunk feleségemmel Belgrádban, amikor az Egyetem téren, a bölcsészkar előtt megláttunk egy alkalmi hirdetőtáblát, mely azt hírelte, hogy épp az elkövetkező napon a bölcsészkaron Miloš Crnjanskinak lesz irodalmi estje.

Miloš Crnjanskinak, városom szülöttének. Nagyot dobbant a szívem. Arra gondoltam, hogy pár szót talán tudok is vele váltani, megmondom, hogy Csongrádról jöttem, ahol még mindig emlékeznek órá, és olvassák műveit. Előre is kíváncsi aggodalommal vártam, hogy miként fogadja majd e hirtelen találkozást.

(Crnjanskira bizony Csongrádon a köznép is emlékezett, a csongrádi köznép. Katona Imre néprajztudósunk édesapja például elmondotta fiának, hogy ő együtt is járt iskolába a Csernyánszki Jocóval... Annyit tévedett csak, hogy ez a Jócó Miloš bátyja lehetett. Az viszont jellemző és máig tanulságos, hogy a csongrádi nép miként oldotta fel a nehezen ejthető Crnjanski nevet Csernyánszkira a maga szófejtése szerint.)

Nagy izgalommal jelentünk meg a belgrádi bölcsészkar előtt a találkozónapján. Várakozó tömeg volt a téren. Büszkeség járt át a tömeg láttán, örültem, hogy városom szülöttjét, író szülöttjét ily sokan várják. Örömem csak akkor múlt el, amikor a közönségen végigfutott a szóbeszéd. Az est az író betegsége miatt elmarad!

Pedig milyen jó lett volna 1976-ban egy ölelésnyi üzenetet vinni Belgrádba szülővárosából, Csongrádról az öreg Crnjanskinak. S kíváncsian vártam volna és ma át is adnám, ha született volna, az ő viszontüzenetét.

* * *

Én azért lettem író, hogy mindezt egyszer elmondhassam Önöknek. Jókai nyomán, és Móra nyomán, és Crnjanski nyomán, és Juhász Gyula nyomán.

Évekig azt hittem, hogy Juhász Gyula Csongrádon írta a *Tiszai csöndet*. Hiszen a csongrádi Tisza-gát verse ez. Eltévesztette bennem az emlékezet. Juhász Gyula a *Magyar nyár, 1918* című versét írta Csongrádon. És a *Tiszai csöndet* ír...hatta volna.

Ezt, a világirodalom egyik legszebb versét. Hogy „*Hálót fon az est, a nagy barna pók.*” És hogy „*kikötöttünk itthon, álmodók*”.

Szeretném egy jelképes emlékezéssel zárni jegyzeteimet. Katona Imrével, a néprajztudóssal én sokat beszélgettem, fogadott tanítványa is voltam.

Egyszer megkérdeztem tőle, hogy hol lehet elásva a híres Attila hármaskoporsója. És ő azt felelte, a csongrádi nagyrétben, annak is a Lófogó nevű részén. Ahogy ő az emlékiratokat tanulmányozza, és a korabeli térképeket nézi, Attila koporsóját ott kell keresni; a Csongrád-nagyréti Lófogóban.

Tetszett nekem ez a válasz, hiszen ide, épp erre a tájra születtem, valahol ennek határában várták a tanyaiaik 57 évvel ezelőtt frissen sült kenyérral édesanyámat.

De nem is ez a lényeg. Történészek, régészek: én már elárultam, hogy hol kell keresni Attila koporsóját, a koporsót, melyről írónk, Móra Ferenc is oly sokat képzelődött. Katona Imre már elárulta a titkot, hogy hol van Attila koporsója, itt van a szívünkben.

Mai és jövőendő régészek: keressétek meg!